

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curiae forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

XLV. De oratoribus Regum, & Principum, ac Rerumpublicarum, & Civitatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

in qua, post eius indictionem, teneri debet Confistorium, vel Signatura Gratia; aut Iustitia; Atque de isto officio agitur præsertim in materia societatum officii, quæ super his officiis frequentius fiunt.

Ista sunt collegia publica; Quamplura verò alia adsunt privata, scholarium, & alumnorum in magno numero, & præsertim exterarum nationum ad eos institutos in sacris literis, ac in aliis pertinentibus ad Fidem catholicam, nempe; Germanorum; Græcorum; Angelorum; Scotorum; Hybernensium; Maronytarum; & aliorum; Ultra quamplura alia collegia, quæ ex privatis, & piis dispositionibus instituta sunt, in quibus adolentes retinentur; Et ultra majora collegia, illud scilicet Propaganda fidei, cuius mentio habita est, agendo de ipsa Sacra Congregatione, ac etiam alterum Societatis Jesu, quod exceptis facultatibus legum, & medicinae, revera Romanam Universitatem studiorum, potius constituit, vel representat, quoniam licet in Sapientia adsint Professores seu Lectores Theologiae, Philosophiæ, & aliarum facultatum vel artium liberalium; Attamen videtur potius quoddam studium ceremoniale.

Habentur quoque plura collegia aliquarum artium, & professionum, & præsertim a moderno tempore, illa artium, serici, & lanae, cum propriis Consulibus, eorumque; Iudicibus, vel Assessores, cum jurisdictione, & causarum cognitione, ultra illos consolat. qui sive ex indultis, sive ex voluntaria conventionione habentur, ut præsertim est consulatus nationis Florentinorum, qui habet proprium Notarium, in cuius officio præsertim eorum Ecclesiam propriam Sancti Joannis Baptistæ hujus industriæ nationis, quæ in Curia, nimium est super omnes alias copiosa negotia explicantur, de ista natione, eiusque Ecclesiæ & privilegiis tit. de Paroch. disc. 24. cum pluribus similibus.

DISC. XLV.

De Oratoribus Regum & Principum, ac Republicanum, & Civitatum.

SUMMARIUM.

- 1 **D**e figura quam faciunt in Curia, Oratores.
- 2 De differentia inter Oratores ordinarios & extraordinarios.
- 3 De distinctione inter Oratores Principum, & Civitatum subditarum.
- 4 Laudatur stylus, ut Civitates etiam subditæ retineant Oratores apud Principem proprium.
- 5 Quale jus attendatur in exemptionibus oratorum Principum.
- 6 De legibus loquentibus de Oratoribus Principum.
- 7 Quod erroneum sit procedere cum regulis legalibus.
- 8 Ideoque ista materia incongrua est juristis.
- 9 Exemptio personarum Oratorum est certa.
- 10 De stylo, & dominio antiqui Imperii Romani.
- 11 Quid de eorum comitibus, & familiaribus.
- 12 De quibus exemptionibus, & franchitiis loquantur Doctores.

13 De eodem circa cognitionem causarum.

14 De eodem de quo n. 7. & 8.

15 De prudenti responso Innocentii X. super debitis contrariis per Oratores.

16 De eodem de quo n. 5. & seq.

Inter illas, publicas, & conspicuas personas, quæ in Curia, magnam faciunt figuram, atque Magistratum speciem redolere videntur, cum ipsius Curia magno decore, ac majestate; Merito censendi veniunt Imperatoris & Regum, aliorumque Principum, & Republicanum, ac aliorum Civitatum Oratores apud Pontificem; Istique sunt duplicis generis. Alii enim extraordinarii dicuntur, qui mittuntur, ut Pontifici noviter erecto, ipsorum Regum, & Principum, aut Republicanum nomine, obedientiam præstent, illumque in Beati Petri successorem, & Christi Vicarium recognoscant; Alii verò ordinarii, qui apud ipsum Pontificem ejusque Curiam, pro suorum respectivè Regum vel Principum, aut Republicanum negotiis assistunt, ut generaliter in imperatoris, ac Regum, & Principum, & Republicanum Curis, ille promiscuus Oratorum usus habetur.

Differunt autem, extraordinarii, ab ordinariis in aliquibus præminentis, vel honorificis tractatibus, quibus primi, non autem alii potiuntur; Tum circa receptionis, vel audientie magnam solemnitatem, in publico consistorio, prævia duplici solemnitate equitatione, una scilicet in ingressu Urbis, & altera pro admissione ad audientiam cum occurso, & associatione respectivè familiae Papæ aliorumque Prelatorum, & nobilium, juxta ea quæ supra agendo de collegio protonotariorum, ac etiam infra agendo de hujusmodi solemnibus equitationibus recensentur; Tum etiam quod ex ipsorum Principum diversa qualitate, vel præminentia, in diversis Regiis, vel Ducalibus aulis recipiuntur, atque ad Pontificis mensam admittuntur, aliosque honorificos tractatus recipiunt, ut pote Oratores magis solemnes, ratione solemnioris negotii, quod peragunt; Ac etiam quia, ubi de Republicanum, vel Civitatum Oratoribus agitur, ordinarii sunt singulares, nempe unus tantum qui apud Pontificem assistit; Extraordinariorum verò numerus est major, dum ad universitatem denotandam, quatuor esse solent.

Ordinariorum verò honorifica tractamenta varia sunt pro ipsorum Principum diversa qualitate, ac majori vel minori præminentia; Tam circa modum familiariter alloquendi in aula Summum Pontificem, sedendo super scabello, & capite cooperto ad instar Cardinalium vel respectivè itando capite discooperto; Quam circa alia quæ ad ceremoniarum Magistratos potius pertinent, atque Curiam ceremoniale percutiunt; Ac etiam circa exemptiones & immunitates, quas de jure, vel de facto obtinent ex aliqua tolerantia, & quarum expressio solum, huic relationi congruit.

Adhuc autem effectum, alia hujusmodi distinctio cadit, [sive sint ordinarii sive extraordinarii] inter illos scilicet, Regum, & Principum, ac Republicanum in quibus recognitio, pro

pro sola spirituali superioritate pontificia fiat, vel subiectio cadat, absque actuali subiectione in temporalibus, juxta distinctionem de qua supra habetur, agendo de Pontificis potestate; Et Oratores Civitatum subditarum Papae in temporalibus; Ut sunt tam Ordinarii, quam extraordinarii Oratores Civitatum, Bononiae, & Ferrariae, quarum nobilis, & generosus stylus, perpetua quidem commendatione dignus est, ad aliquem confusionem (ex zelo, & benevolentiae motivo insinuatam) aliquarum magnarum & metropolitinarum Civitatum subditarum, & praefatum Neapolitanam; Si quidem licet praefatae Civitates nimium nobiles, & qualificate sint, atque aliquam considerabilem habeant ditionem, vel provinciam; Attamen comparative minores, vel parvae dici possunt tam scilicet facta comparatione populis ac Baronum & Magnatum & nobilium, ipsarum Civitatum respectu, quam etiam facta comparatione ditionis, vel provinciae; cuius respectu, vel de jure, vel de facto, ea sit metropolitica, & caput; Si quidem praedictarum Civitatum, provincia, vel ditio respectu, longe minor est, quam sit omnium minor, magisque exigua provincia, scilicet duodecim, ex quibus illud Regnum constituitur; Et tamen istae Civitates, cum magno decore, quandam Principum, vel Republicanum figuram faciendo, quatuor Oratores obedientiae novo Pontifici transmittunt, atque ordinarium fixum Oratorem, apud eum retinent, qui ad audiendam Papae statutis diebus, ad instar Oratorum Principum cum decenti tractatu, admittuntur (cum ea tamen differentia quae facienda est inter subditos, & non subditos temporales); Atque in dies, tractando cum Cardinalibus, aliisque Curiae officialibus, privilegiorum, ac iurium propriae Civitatis conservationi vacant, & quarelas, vel recursus oportune porrigunt adversus gravamina quae recipiantur a Legatis, aliisque Officialibus, quibus non modicum frantum id infert, Commendatione vero dignus est converso non videtur ille stylus Neapolitanae Civitatis, & similia, transmittendi solum ad proprium Principem Oratorem extraordinarium, pro extraordinariis occasionibus, quarelarum, & recursuum per quandam speciem odibilis, ac non existimabilis accusatoris vel instigatoris, quam redolere videtur, ideoque inconveniens non occurritur, ut oportune occurreret, si fixus & ordinarius Orator in Curia Regis teneretur, neque ita Praeceptes aliique Magistratus conquirendi occasionem haberent, cuius majus frantum inferretur.

Quatenus itaque pertinet ad huiusmodi Oratorum, Regum, & principum, & Republicanum non subditarum exemptiones, & immunitates, ob quas (ut praemissum est,) quandoque de facto, juxta rerum ac temporum contingentias, Tribunalium, vel Magistratuum quandam imaginem praese ferre videntur, iuristarum stylum irrisione dignum perpetuo censui, atque inter majores eorum ineptias recensere consuevi eorum labores, quoque cum legalibus regulis; vel propositionibus, aut cum DD. traditionibus, hanc materiam agere satagant.

Quamvis etenim, in jure civili, aliqua super Legatorum, & oratorum, eorumque comitum, & aulicorum exemptionibus ac privilegiis statuta habeantur, l. fin. ff. de legatione l. lege Italia ff. de Republica cum concord. per Decian. tractat. crim. l. 7. cap. Card. de Luca. Relatio Curiae Romanae.

s. Cabal. resol. crim. 150. Farinac. quest. 112. n. 160. Villadiego de legat. Theatro vite humana verbo Legatus vers. violatio legationis. Attamen, inspecto statu Reipublicae, vel Imperii Romani, de tempore quo huiusmodi leges prodierunt, seu conditae sunt, illae non adaptantur Oratoribus Principum, qui in temporalibus, aequae supremi sunt, nullam patientes subiectionem, Adeo (ut ex alias insinuat) eorum quilibet dicatur Imperator in proprio Principatu, qui Imperii speciem redoleat, cum magis & minus non variet speciem; Istorum etenim Principum copia, & diversitas hoc posteriori Imperii tempore non dabatur, minusque Republicanum, aliarumque Civitatum usus, qui circa initia infantis, vel adolescentis Reipublicae habebatur; dum effecta major, amicae & socias, aequae ac inimicas Civitates, vel provincias tractavit, suoque Imperio subiecit confederationem, & amicitiam convertendo in subiectionem, tit. de praesent. disc. 35. (Quod etiam in aliquibus parvis Republicis Italiae, retroactis modernis saeculis, contigisse, per chronicas edocemur) adeo illi, qui imperio subditi non essent, hostes reputarentur; Et consequenter ea quae de Oratoribus, & Legatis disponuntur in dictis legibus, cum quatum dispositione, legalitatis simplicitas, quam plurimum scriptorum procedere videtur, illos percutit Oratores seu legatos, quorum imaginem representant, vel speciem constituunt praefati Oratores subditarum Civitatum, Bononiae, & Ferrariae.

Respectu vero Oratorum Regum, & Principum independentium; Erroneum videtur cum huiusmodi legalibus propositionibus, vel Juristarum traditionibus procedere, dum in iis potius intrant politicae rationes, ac propositiones illius juris, quod vulgo dicitur gentium; Cujus tamen dispositio, nullibi scripta habetur, unde propterea quilibet prohibito, illam effingit, seu constituit, ex quadam ipsorum Principum usu; qui in hoc proposito legem statuere videtur; Sive potius hanc legem statuit, atque huiusmodi quastionum decisor est, illud verbum, quod efformatur ex illius litteris, ex quibus efformatur ipsum jus, unius earum ordine immutato, ut alibi advertitur, tit. de dote disc. 149. nostra aetate pluries praxis docuit; Unde propterea chronistarum frequenter mendaces, ac affectatas traditiones exquirere non oportet, quoniam revera cum eisdem juxta temporum contingentias, & oportunitates praxis varia esse consuevit, & solet.

Quidquid itaque sit de praedictorum, Oratorum seu Legatorum independentium exemptionibus, immunitatibus, & privilegiis, de quibus meum non est agere, cum revera Juristis ista incongrua sint.

Quatenus pertinet ad legalia, quae adaptabilia sunt illis Oratoribus de quibus ut supra loquuntur leges civiles, cum quarum dispositione Juristae procedunt; Quoad exemptiones & immunitates personarum ipsorum Oratorum, concors est Doctorum sententia, super earum competentia, cum ipsaemet leges, tales personas venerabiles, & quodammodo sacrosanctas reputent, ideoque potius dimittenda quam offendenda sint, quoties eas benigne recipere, ac tractare non videatur; in dictis iuribus lit. A. Idque etiam illis temporibus praxis dare poterat, respectu illorum Regum; aliorumque

dominantium, vel Civitatum, aut provinciarum, quæ à fide ac subiectione defecissent, ut in gratiam reciperentur; Et sic semper, jure subditorum potius, quam æqualium, dum Romanum Imperium, æqualem recognoscere dedignabatur, duasque solum constituerebat species; Vel scilicet subditorum & dependentium; saltem in ratione tributi; Vel hostium, attento (ut præmissum est) tempore, quo hujusmodi leges conditæ sunt, non autem primo, infantilis, vel puerilis ætatis Reipublicæ; Et ex quorum temporum neglecta distinctione resultant aliquorum æquivoca, erroresque manifesti.

11 Quare apud nostros, disputandi occasio cadit, respectu familiarium, an scilicet cum eis idem procedat, quod cum ipsis Legatis & Oratoribus; Dubitandi rationem præbentibus præmissis legibus, utpote loquentibus etiam de ipsorum Legatorum comitibus, quæ scilicet personæ sub hoc nomine seu vocabulo comitum veniant; Aliqui enim putant, quod soli assessores, vel consiliarii, sive ipsius legationis necessarii, & connaturales ministri veniant, cum ipsi quoque ab eadem Civitate, vel ab eo, cuius nomine legatio habeatur, transmitti dicantur, ejusdemque corporis membra censenda sint, cuius ipse Legatus sit caput, ad idem opus perficiendum destinata vel apta, *gl. in dicta lege Julia & in l. sed addes in fin. ff. locati.* Alii verò, ut inferiorum famulorum, vel familiarium præfecti solum veniant; in *Theatro vite humana verbo Comitatus.* Et alii, ut indefinite veniant omnes famuli, seu familiares, qui in ipsius Legati, vel Oratoris obsequio, ac servitio sint, cum omnes ipsum pariformiter comitari dicantur; Istaque posterior opinio majores habet sequaces magisque recepta videtur. *Bald. in l. administrantes §. eorum ff. de excusat. tutor. Bonacess. de famul. quest. 35. Berthachin. de gabell. par. 7. quest. 13. n. 35. Franck. March. dec. 425. Villadieg. de Legat. par. 3. quest. 5. n. 10.*

Verum & in hoc dignosci videtur aliquod æquivocum præsertim apud modernos, cum istius opinionis auctor, qui apud Juristas antesignani nomen seu vocabulum sortiri solet, *Bald. ubi supra* percutiat exemptionem; à repressaliis, ac etiam ab aliquibus vestigialibus, & pedagiis, à quibus, cum sint in dicta privatis civibus, & incolis, congruit ut hujusmodi Legati, & Oratores, omnesque eius comites & familiares exempti sint, dum eorum accessus, vel mora respectivè, est occasionalis.

12 Sive etiam quoad jurisdictionalia, tam in civilibus, quam in criminalibus, ut pro delictis, quæ in propria patria, seu alibi patrata sint, & pro debitis alibi contractis, etiam in ipsa Urbe, sed prius, & in alio tempore, aliave occasione molestias pati non debeant, de tempore quo, istam publicam functionem peragunt; Et sic per quandam speciem illius franchitiæ, vel immunitatis quæ concedi solet accedentibus ad nundinas aliæque publica emporia; *tit. de Regal. disc. 131. & 132.* Sive illius exemptionis, quæ conceditur Episcopis, eorumque familiaribus, quando accedant ad visitandum limina Apostolorum ut eas recipere non valeant molestias, quas in ipsa Urbe tanquam in communi patria, vel residentia Principis ideoque in foro competenti, seclusa ista occasione, alias pati possent; *tit. de iurisd.*

disc. 89. Istique sunt termini legales, qui Juristis congruunt.

14 Manifestus autem eorum error est se ingerere in illis terminis politicis, vel congruentiæ cum quibus procedi debet, vel solet quando agatur de Oratoribus supremorum Principum independentium, eorumque familiarium, vel domesticorum; Quoniam in his, vel consuetudo, vel aliæ temporum contingentia totum faciunt, juxta regulas prudentiales potius quam legales, etiam respectu criminum, quæ in ipsa Urbe patrantur, sive debitorum, quæ ibidem contraherentur, & super quibus integer locus veritati relinquitur, nihil desuper firmando, minusque proprium interponendo iudicium.

15 Illud autem in hoc proposito æris alieni, quod in ipsa Urbe per Oratores, eorumque familiares contrahatur, cum Mercatoribus; & aliis ratione mercium, vel victualium, quæ pecunia credita data sint, Memoria dignum videtur, prudentissimis magnique Pontificis Innocentii Decimi oraculum Quod scilicet, aliquibus mercatoribus, aliisque negotiantibus ad ipsum recurrentibus pro administratione justitiæ, & coactione cuiusdam Oratoris qui à Curia discedebat, saltem per sequestrum vel arrestum bonorum, eos interrogavit, an inviti, & coacti ea bona, & victualia, vel pecunias creditissent, ob aliquam scilicet potentiam, quæ cum eis adhibita esset; Vel potius, quam ultronei, etiam cum favoribus & diligentibus, imò cum muneribus & corruptelis ministrorum tanquam per speciem concursus ad beneficium id egissent; Quoniam primo casu, libenter justitiam ministrari demandasset cum sequestro bonorum, quinimo offerebat ejus interpositionem apud eiusdem Oratoris Dominum, per eius Nuncium pro coactione; Quinimo quod in omnem eventum, ne sub eius regimine, ac publica fide elusi remanerent, ministris Cameralibus, ex ipsius Camera ære, illorum satisfactionem demandasset; In altero autem casu, sibi ipsis imputarent, cum ita, ob spem magni lucri, quod hujusmodi mercatores, & negotiatores facere satagunt dando merces, & victualia Mercatoribus, aliisque exteris Magnatibus & nobilibus qui ad Curiam accedunt, pecunia credita, quandam speciem contractus, super incerta alea inire videantur. Atque ita in hujusmodi recurrentibus sequutum fuit, id quod in Evangelio legitur de accusatoribus adulteræ, ex Christi Domini oraculo, ut qui sine peccato essent, in eam lapides injicerent. In reliquis autem ut præmissum est, totum facere videntur principatum styli, qui etiam pro rerum ac temporum circumstantiis, & oportunitatibus, varii esse solent, atque à prudentialibus potius, quam à legalibus regulis normam recipiunt ideoque prorsus incongruum est Juristis de his agere.

55 (0) 50

DISCURSUS XLVI.

DE CURIALIBVS IN GENERE.

De Curialibus caufidicis, nempè; De Advocatis, De Procuratoribus, vel caufarum Patronis; De follicitatoribus, & aliis caufarum, vel negotiorum actoribus; Istaque occasione agitur de Collegiis Advocatorum, & Procuratorum Confistorii; Et de Advocatis fisci; De Commissario Camerae; & Procuratoribus pauperum.

Ac etiam de modo scribendi, vel confulendi, tam in facto, quam in iure; Et de modo orandi, siue informandi in voce.

I.

DE Curialibus, eorumque diversis speciebus, à n. 1. ad 14.

II.

De Advocatis Confistorialibus, & non Confistorialibus, à n. 15. ad n. 68.

III.

De Advocatis pauperum & Camerae, & fisci, à n. 69. ad 96.

IV.

De Procuratoribus collegialibus, & non collegialibus à n. 97. ad 117.

V.

De Fiscali Urbis; Commissario Camerae, & procuratoribus pauperum, à n. 118. ad 126.

VI.

De Sollicitatoribus, & Agentibus, à n. 127. ad finem.

S V M M A R I V M.

- 1 Sub nomine Curialium qui veniant in generali Significatione.
- 2 Et qui iuxta loquendi Curie.
- 3 De eodem, & qui sint Iudices, qui dicuntur etiam curiales.
- 4 De distinctione plurium specierum curialium.
- 5 De distinctione plurium specierum Advocatorum.
- 6 De eadem distinctione Procuratorum.
- 7 De examine Procuratorum, ut scribere possint in Rota.
- 8 Sub nomine Procuratorum in Curia, qui proprie veniant.
- 9 De antiqua distinctione inter Advocatos, & caufarum Patronos.
- 10 Quales essent antiqui oratores & an differant, ab Advocatis.
- 11 Quid importet Advocatio, seu nomen Advocati. Card. de Luca. Relatio Curie Romanae

- 12 De eadem distinctione de qua, supra n. 4.
- 13 De oratorum nomen quibus hodie conveniat.
- 14 De erroribus scriptorum adhibendis nunc aliqua vocabula antiqua.
- 15 Qui sint proprie Advocati Curie Romanae, & in quibus versetur eorum munus, & à quibus se abstineant.
- 16 De Advocatorum mercede, & infra n.
- 17 Quod etiam Clerici in Sacris hoc munus in Curia exercent, & de rationibus.
- 18 Quomodo se informant de facto, eiusque circumstantiis.
- 19 Quales partes, vel dotes habere debeant Advocati, & defensores.
- 20 De maiori peritia quae necessaria est in Advocatis Curie Romanae, & de ratione.
- 21 De errore opinantium quod Professores Curie non bene calleant ius civile, & materias prophanas.
- 22 Quod in Urbe servetur potius ius civile,
- 23 De integritate, quae in Advocatis requiritur, & quod adsit in Advocatis Curie.
- 24 Quod in Curia tota vis sit in bene scribendo non autem in loquendo, & quomodo loqui debeant Advocati, vel oretenus informare.
- 25 In quo consistant strepitus, & clamores fori.
- 26 De diversa forma antiqua orandi, & de ratione diversitatis.
- 27 Quid hodie importet orare siue informare in voce.
- 28 De modo scribendi.
- 29 Quod non debeant excitari objecta.
- 30 De ratione ob quam regule artis oratoria non debeant praticari.
- 31 Quod sit studendum brevitati, & de ratione.
- 32 Damnatur opinio eorum qui styli brevitatem referunt distinctioni panctorum.
- 33 Damnatur item stylus proluxus replendi chartas superfluis allegationibus.
- 34 Assignatur ratio differentiae, cur antiquiores erant copiosi in allegationibus, quae hodie sunt damnabiles.
- 35 An attendi debeant potius auctoritates, quam rationes, & econtra.
- 36 Quod hodie cessent multa quaestiones antiquitatis involute.
- 37 De pluribus quaestionibus prius involutis hodie planis, & de aliis, super quibus damnatur usus allegationum.
- 38 Quando congruat cumulus auctoritatum.
- 39 Et quomodo isto casu ut scribendum seu laborandum.
- 40 De antiquo vocabulo damnabili leguleiorum.
- 41 Quod sit principaliter studendum congruae applicationi.
- 42 An Advocati possint scribere contra propriam opinionem vel conscientiam.
- 43 In iis quae consistunt in facto, non datur excusatio.
- 44 Quid in iis quae consistant in puncto juris.
- 45 Quale sit munus, vel obligatio Advocatorum in causis dubis.
- 46 An commendabiles dicendi sint restrictus plurium informationum Advocatorum.
- 47 De Advocatorum mercede, & de pacto quot a litis.
- 48 De Collegio Advocatorum confistorialium, eiusque origine.
- 49 De numero huiusmodi Advocatorum, & de participantibus.